

Ali Smith

Het *een* als het *ander*

Roman

Vertaald door Arthur Wevers

Uitgeverij Atlas Contact
Amsterdam/Antwerpen

Voor Frances Arthur
en iedereen die haar heeft gemaakt,
ter herinnering aan
Sheila Hamilton,
een lopend kunstwerk,
en voor Sarah Wood,
kunstenaar.

Et ricordare suplicando a quella che io sono francescho del cossa
il quale a sollo fatto quili tri canpi verso lanticamara:

Francesco del Cossa

de groene ziel die leven zoekt
daar waar alleen
verschroeiende hitte is en troosteloosheid;
de vonk van vuur die zegt
alles begint als ogenschijnlijk
alles verkoolt

Eugenio Montale

J'ai rêvé que sur un grand mur blanc
je lisais mon testament

Sylvie Vartan

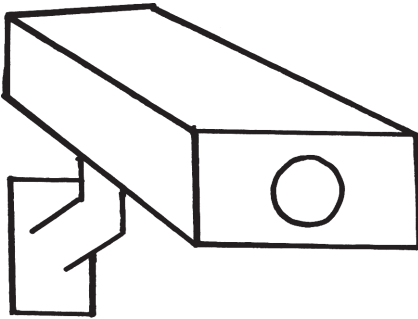
Hoewel de levende is onderworpen aan de vernietiging van de
tijd, is het proces van aftakeling tegelijkertijd een proces van
kristallisatie, dat in de diepte van de zee, waarin datgene wat
ooit levend was zinkt en wordt opgelost, sommige dingen een
transformatie ondergaan en overleven in nieuwe gekristalliseerde
vormen en gestalten die immuun blijven voor de elementen,
alsof ze alleen hebben gewacht op de parelduiker die op een dag
naar ze zou toekomen en hen zou meenemen naar de wereld van
de levenden –

Hannah Arendt

Als een romanfiguur verdween hij plotseling zonder enig spoor
achter te laten.

Giorgio Bassani

EEN

Sta even stil bij dit morele vraagstuk, zegt de moeder van George tegen George, die op de passagiersstoel zit.

Niet zegt. Zei.

De moeder van George is dood.

Welk morele vraagstuk? zegt George.

De passagiersstoel in de huurauto is vreemd omdat hij aan de kant zit waar zich thuis de bestuurdersstoel bevindt. Zo moet het ongeveer zijn om te rijden, behalve dan dat je niet echt, je weet wel, rijdt.

Oké. Je bent een kunstenaar, zegt haar moeder.

O ja? zegt George. Sinds wanneer? En is dat een moreel vraagstuk?

Ha ha, zegt haar moeder. Doe me nou even een lol. Stel je het voor. Je bent een kunstenaar.

Dit gesprek vindt afgelopen mei plaats, wanneer de moeder van George nog leeft, uiteraard. Ze is dood sinds september. Nu is het januari, om preciezer te zijn is het net na middernacht op nieuwjaarsdag, en dat betekent dat het net het jaar is geworden na het jaar waarin de moeder van George is overleden.

De vader van George is de deur uit. Dat is beter dan wanneer hij thuis is en huilerig in de keuken staat of door het huis loopt om dingen aan of uit te zetten. Henry slaapt. Ze is net naar binnen gegaan om even bij hem te gaan kijken; hij was dood voor de wereld, maar niet zo dood als het woord dood letterlijk betekent wanneer het, je weet wel, dood betekent.

Dit wordt het eerste jaar dat haar moeder niet meer in

leven is sinds het jaar dat haar moeder is geboren. Dit ligt zo voor de hand dat het stom is om dat te denken en is toch zo verschrikkelijk dat het onmogelijk is om het niet te denken. Allebei tegelijk.

In elk geval besteedt George de eerste minuten van het nieuwe jaar aan het opzoeken van de songtekst van een oud nummer. ‘Let’s Twist Again’. Songtekst van Kal Mann. De tekst is best wel slecht. *Let’s twist again like we did last summer. Let’s twist again like we did last year.* Daarna volgt er een ontzettend slecht rijm, een rijm dat, strikt genomen, niet eens een rijm is.

*Do you remember when
things were really hummin’.*

Hummin’ rijmt niet op *summer*, de regel eindigt niet met een vraagteken en wordt er nou echt bedoeld, letterlijk, *kun je je die tijd herinneren dat dingen echt aan het hummen waren?*

Vervolgens *Let’s twist again, twisting time is here.* Of zoals alle sites zeggen, *twistin’ time.*

Ze hebben tenminste wel een apostrof gebruikt, zegt de George van voordat haar moeder is overleden.

Het interesseert me geen fuck of een of andere site op het internet grammaticaal correct is, zegt de George van nadat.

Dat voordat en nadat gaat over rouwen, blijven mensen maar zeggen. Ze blijven maar zeggen dat rouw een aantal fasen kent. Er bestaat enige onenigheid over het aantal fasen van de rouwverwerking. Er zijn er drie, of vijf, of zeven, volgens sommige mensen.

Het lijkt wel of de schrijver van de songtekst geen zin had om een tekst te verzinnen. Misschien zat hij ook in één van de drie, vijf of zeven fasen van de rouwverwerking. Fase negen (of drieëntwintig of honderddrieëntwintig of ad infinitum, omdat niets ooit niet zal zijn zoals dit): in deze fase zul je geen zin meer hebben om je druk te maken over de vraag of songteksten iets betekenen. Eigenlijk zul je aan bijna alle nummers een hekel hebben.

Maar George moet een nummer vinden waarop je dit specifieke dansje kan doen.

Het is waarschijnlijk een bonus dat het schijnbaar zo tegenstrijdig en nietszeggend is. Dat is precies waarom er zoveel exemplaren van het nummer zijn verkocht en waarom het destijds zo'n hit was. Mensen vinden het wel prettig als dingen nietszeggend zijn.

Oké, ik stel het me voor, zegt George in mei in Italië in de passagiersstoel precies op het moment dat George de daaropvolgende januari thuis in Engeland naar de nietszeggendheid van de tekst van een oud nummer staart. Achter het raam van de auto is Italië zich zo geel en warm aan het ontvouwen dat het wel lijkt alsof het gezandstraald is. Henry ligt zachtjes te snuiven op de achterbank, met gesloten ogen en open mond. De band van de riem zit over zijn voorhoofd omdat hij zo klein is.

Je bent een kunstenaar, zegt haar moeder, en je werkt met een groot aantal andere kunstenaars aan een project. En iedereen die meedoet aan het project krijgt hetzelfde bedrag, qua salaris. Maar wat jij doet is volgens jou meer waard als wat iedereen die meedoet aan het project, inclusief jijzelf, betaald krijgt. Dus schrijf je een brief aan de man die de opdracht heeft gegeven en vraag je hem om meer geld.

Ben ik meer waard? zegt George. Ben ik beter dan de andere kunstenaars?

Doet dat ertoe? zegt haar moeder. Is dat waar het om draait?

Ben ik meer waard of is het werk meer waard? zegt George.

Goed. Ga door, zegt haar moeder.

Is dit echt? zegt George. Is het hypothetisch?

Doet dat ertoe?

Zit je me nu te testen met een concept waarop in de werkelijkheid allang een antwoord bestaat en waar jij al heel lang een mening over hebt? zegt George.

Misschien, zegt haar moeder. Maar ik ben niet in mijn mening geïnteresseerd. Ik ben in jouw mening geïnteresseerd.

Normaal gesproken ben je helemaal niet geïnteresseerd in mijn mening, zegt George.

Wat doe je weer puberaal, George, zegt haar moeder.

Ik ben een puber, zegt George.

Ja, inderdaad. Dat verklaart veel, zegt haar moeder.

Er valt een korte stilte, wat nog wel oké is, maar als ze niet snel een beetje inbindt, weet George, zal haar moeder, die nu al weken prikkelbaar, onvoorspelbaar en chagrijnig is omdat zich problemen hebben voorgedaan in het paradijs dat ook bekendstaat als haar vriendschap met die vrouw Lisa Goliard, eerst afstandelijk gaan doen en dan humeurig en snauwerig.

Is dit vroeger of nu? zegt George. Is de kunstenaar een man of een vrouw?

Dat doet er allemaal toch niet toe? zegt haar moeder.

En wat je net hebt gezegd is grammaticaal onjuist, zegt George. Het is meer waard dan. Vergrotende trap.

Mea maxima, zegt haar moeder.

Ik snap niet waarom je nooit gewoon iets toegeeft, zegt George. En dat betekent niet wat je denkt. Als je het zonder culpa zegt betekent het alleen *ik ben de meeste*, of *ik ben de grootste*, of *het grootste behoort mij toe*, of *mijn meeste*.

Dat is waar, zegt haar moeder. Ik ben de meest grootste. Maar de meest grootste wat?

Vroeger of nu? zegt George. Man of vrouw? Het kan niet allebei. Het is ofwel het een ofwel het ander.

Wie zegt dat? Waarom moet dat?

Argh, zegt George te hard.

Niet doen, zegt haar moeder, die haar hoofd met een ruk naar achteren beweegt. Als je tenminste niet wil dat hij wakker wordt want dan mag jij hem vermaken.

Ik. Kan. Je. Morele. Vraagstuk. Niet. Oplossen. Als. Ik. Niet.

Meer. Bijzonderheden. Weet, zegt George sotto voce, wat in het Italiaans, hoewel George geen Italiaans spreekt, letterlijk beneden de stem betekent.

Heeft de moraal bijzonderheden nodig? antwoordt haar moeder fluisterend.

Jezus, zegt George.

Heeft de moraal Jezus nodig? zegt haar moeder.

Het is met jou, zegt George nog steeds beneden de stem, net alsof ik tegen een muur praat.

O, heel goed, heel goed, zegt haar moeder.

En waarom is dat precies goed? zegt George.

Omdat het bij deze kunst, deze kunstenaars en dit vraagstuk om muren gaat, zegt haar moeder. En daar rijd ik ons nu dus naartoe.

Ja, zegt George. Ik voel ze al op me af komen.

Haar moeder begint hard te lachen, zo hard dat ze zich allebei omdraaien om te zien of Henry wakker wordt, maar dat wordt hij niet. Het komt tegenwoordig zo zelden voor dat haar moeder zo lacht dat het bijna voelt alsof alles normaal is. George is zo blij dat ze zichzelf voelt blozen.

En wat je net hebt gezegd is grammaticaal onjuist, zegt ze.

Nee hoor, zegt haar moeder.

Jawel hoor, zegt George. Grammatica bestaat uit een beperkt aantal regels en daarvan heb je er net één overtreden.

Dat is een geloof dat ik niet onderschrijf, zegt haar moeder.

Volgens mij kun je taal geen geloof noemen, zegt George.

Ik onderschrijf het geloof, zegt haar moeder, dat taal een levend en groeiend organisme is dat constant verandert.

Volgens mij kom je met dat geloof niet in de hemel, zegt George.

Haar moeder moet opnieuw echt lachen.

Nee, luister, een organisme, zegt haar moeder –

(en wat George nu door het hoofd schiet is het omslag van een

oud boek met de titel *Hoe Krijg Je Een Goed Orgasme* dat haar moeder in een van haar nachtkastjes had opgeborgen, van lang voordat George geboren was, uit de tijd in haar moeders leven toen ze, zoals ze zegt, jong en onbezwaard was in de appelgaard) – dat zich aan zijn eigen regels houdt en deze naar believen verandert en de betekenis van wat ik net heb gezegd is volkomen duidelijk en daarom is het grammaticaal gezien volstrekt acceptabel, zegt haar moeder.

(*Hoe Krijg Je Een Goed Organisme.*)

Nou ja, grammaticaal minder fraai dan, zegt George.

Ik durf te wedden dat je niet meer weet wat ik precies heb gezegd, zegt haar moeder.

En daar rijd ik ons nu dus naartoe, zegt George.

Haar moeder heft haar beide handen in gespeelde wanhoop op van het stuur.

Hoe is het mogelijk dat ik, de meest maxima niet-betweterige van alle maxima niet-betweterige vrouwen van deze wereld, het leven heb geschonken aan zo'n betweter? En waarom ben ik in godsnaam niet zo verstandig geweest om die bij de geboorte te verzuipen?

Is dát het morele vraagstuk? zegt George.

Sta daar maar eens even bij stil, ja, waarom ook niet, zegt haar moeder.

Nee, dat doet ze niet.

Haar moeder zegt niet.

Haar moeder zei.

Want als dingen echt gelijktijdig gebeurden zou het net zoiets zijn als het lezen van een boek, maar dan een waarin over alle regels van de tekst nog een tekst is gedrukt, alsof elke bladzijde in werkelijkheid uit twee bladzijden bestaat, maar met de ene tekst over de andere heen waardoor alles onleesbaar wordt. Want het is Nieuwjaar en niet mei en het is Engeland en niet Italië en buiten plentst het van de regen en ondanks het hummen (of

hummin) van de regen kun je het stomme vuurwerk nog steeds horen knallen en knallen en knallen alsof er een kleine oorlog aan de gang is, want er staan mensen in de plenzende regen, met een champagneglas in hun hand waar regen in klettert, en ze kijken omhoog om te kunnen zien hoe hun eigen (hopeloos) ontoereikende vuurwerk eerst oplicht en dan zwart wordt.

De kamer van George is op zolder en sinds ze het dak afgelopen zomer opnieuw hebben laten doen is er een lek aan het einde van het schuine stuk. Als het regent komt er iedere keer een stroompje water naar binnen, ook nu komt het naar binnen, *gelukkig nieuwjaar George! Jij ook gelukkig nieuwjaar, regen*, en het loopt in een druppellijn recht naar de plek waar het gips de gipsplaat ontmoet en druppelt dan op de stapel boeken die boven op de boekenkast ligt. In de loop van de weken sinds het is begonnen zijn de posters los gaan laten omdat de buddies op sommige plekken niet op de muur blijven zitten. Daaronder een reeks lichtbruine vlekken, als de kaart van een netwerk van boomwortels, of van een aantal plattelandsweggetjes, of een duizendmaal uitvergroete schimmel, of de aderen die je soms in het oogwit kunt zien als je moe bent – nee, niet zoals een van die dingen, want het is gewoon een stom spel om die dingen te denken. Er komt vocht naar binnen en daardoor komen er vlekken op de muur en dat is het.

George heeft haar vader er niets over gezegd. De dakbalken zullen gaan rotten en dan komt het dak naar beneden. Als ze wakker wordt nadat het heeft geregend, heeft ze last van haar longen en een verstopte neus, maar als het dak instort zal het de moeite waard zijn geweest dat ze al die tijd amper in staat was om adem te halen.

Haar vader komt nooit in haar kamer. Hij heeft er geen idee van dat het gebeurt. Met een beetje geluk komt hij er pas achter als het te laat is.

Het is al te laat.

En het is helemaal ironisch omdat haar vader op dit moment een baan heeft bij een dakdekkersbedrijf. Voor zijn baan komt hij bij mensen thuis met een piepkleine roterende camera waaraan een lampje bevestigd is, en die maakt hij vast aan het uiteinde van de stokken die gewoonlijk worden gebruikt om een schoorsteen te vegen. Hij verbindt de camera met het draagbare scherm en duwt hem helemaal naar boven in de schoorsteen. Dan kan iedereen die het wil weten en daar 120 pond voor overheeft zien hoe de binnenkant van zijn of haar schoorsteen eruitziet. Als degene die het wil weten daar nog eens 150 pond voor overheeft kan haar vader een bestand met de opnames leveren zodat hij of zij telkens wanneer hij of zij dat wil naar de binnenkant van zijn of haar schoorsteen kan kijken.

Ze. Alle anderen zeggen ze. Waarom zegt George dat dan niet? Wanneer ze dat willen.

Hoe dan ook zal de kamer van George, als het dak maar genoeg tijd, slecht weer en de juiste onoplettendheid wordt gegund, zich voor de hemel openen, voor al die regen, die neervalt in hoeveelheden die door mensen op tv Bijbels worden genoemd. Het nieuws op tv gaat al sinds voor de kerst iedere avond over alle plaatsen in het noorden en het zuiden van het land die zijn overstroomd (hoewel er hier geen overstroming is geweest, zegt haar vader, omdat het middeleeuwse afwateringssysteem in deze stad nog altijd even goed is als het altijd is geweest). Haar kamer zal worden besmeurd met het grijze vet en het bezinksel van het vuil dat de regen heeft geabsorbeerd en meevoert, het vuil dat de lucht elke dag absorbeert vanwege het simpele feit dat er leven is op aarde. In deze kamer zal alles verrotten. Zij zal het genoeg beleven om dat te zien gebeuren. De uiteinden van de vloerdelen zullen omkrullen, buigen, opensplijten op de plaatsen waar ze vastgespijkerd zitten en zich losrukken van hun lijm.

Ze zal in bed liggen met alle dekens van zich afgeworpen en

de sterren zullen zich direct boven haar hoofd bevinden, niets tussen haar en hun ogen die al lang geleden zijn gedooft.

George (tegen haar vader): Denk je dat we nog steeds herinneringen hebben als we doodgaan?

De vader van George (tegen George): Nee.

George (tegen mevrouw Rock, de decaan): (precies dezelfde vraag).

Mevrouw Rock (tegen George): Denk je dat we nog herinneringen nodig hebben wanneer we gestorven zijn?

O, slim, heel slim, ze denken dat het zo slim is om vragen altijd met vragen te beantwoorden. Maar mevrouw Rock is over het algemeen heel aardig. Mevrouw Rock is een *rock*, zoals de leraren op school maar blijven zeggen, alsof ze denken dat ze de eersten zijn die dat ooit hebben gezegd, wanneer ze suggereren dat George maar eens een afspraak moet maken met mevrouw Rock, ze is een rock, weet je, en dat zeggen ze nadat ze hun keel hebben geschraapt en hebben gevraagd hoe het met George gaat en vervolgens zeggen ze het weer als ze horen dat George al met haar afspreekt en erin geslaagd is om het wekelijkse blokkur gym te ruilen voor een reeks rocksessies. Rocksessies! Ze lachen om de grap van George en kijken vervolgens ongemakkelijk, omdat ze hebben gelachen terwijl ze een en al bezorgdheid moeten zijn en plechtig moeten kijken, en kan George nu werkelijk een grap hebben gemaakt, is dat wel gepast, aangezien ze zich zo triest moet voelen en alles?

Hoe voel je je? zei mevrouw Rock.

Nou ja, niet, zei George. En daarom denk ik wel oké.

Je voelt je wel oké omdat je denkt dat je niet? zei mevrouw Rock.

Niet iets voel, zei George. Het gaat wel omdat ik denk dat ik niks voel.

Je denkt dat je niks voelt? zei mevrouw Rock.

Nou, als ik wel iets voel, dan is het van een afstand, zei George.

Als je iets voelt, is het van een afstand? zei mevrouw Rock.

Alsof je altijd het geluid hoort van iemand die een gat in een muur boort, niet in jouw muur, maar in een muur iets verderop, zei George. Zoals laten we zeggen wanneer je op een ochtend wakker wordt van het lawaai van iemand die zijn of haar huis verderop in de straat aan het verbouwen is en dat je het geboor in je eigen huis niet alleen hoort, maar ook voelt, hoewel er eigenlijk een paar huizen verderop wordt geboord.

Is dat zo? zei mevrouw Rock.

Wat? zei George.

Hm, zei mevrouw Rock.

In elk geval, in beide gevallen, is het antwoord ja, zei George. Het is op een afstand én het is zoals het gedoe met dat boren. Hoe dan ook kan die syntaxis me niets meer schelen. Het spijt me als ik u in verwarring heb gebracht met dat laatste wat.

Mevrouw Rock leek enorm in verwarring gebracht.

Ze schreef iets op haar notitieblok. George keek toe. Mevrouw Rock keek weer op naar George. George haalde haar schouders op en sloot haar ogen.

Want, dacht George terwijl ze daar voor Kerstmis met gesloten ogen in de zelfbewust-comfortabele stoel in de decanenkamer zat, hoe is het mogelijk dat er een reclame op tv is met dansende bananen die zichzelf pellen en theezakjes die een dansje doen en dat haar moeder die reclame nooit zal zien? Hoe is het mogelijk dat de wereld zo platvloers is?

Hoe is het mogelijk dat die reclame wel bestaat en haar moeder niet?

Maar ze zei het niet hardop omdat het geen zin had.

Het gaat niet om het zeggen.

Het gaat om het gat in het dak waardoor de kou erger zal worden en het skelet van het huis zal verzakken, wat ook de bedoeling is, en waardoor George iedere nacht vanuit haar bed naar de zwarte hemel zal kunnen kijken.

Het is afgelopen augustus. Haar moeder zit aan de eettafel en leest hardop iets voor van het internet.

Meteorenkijkers hebben vanavond geluk, zegt haar moeder. In de meeste delen van het Verenigd Koninkrijk wordt een heldere hemel verwacht voor de Perseïden-meteoreenzwerm, waardoor er tussen het einde van de maandagavond en de vroege dinsdagochtend tot ongeveer zestig vallende sterren per uur zichtbaar zouden moeten zijn.

Zestig vallende sterren! zegt Henry.

Hij rent heel snel rondjes om de tafel terwijl hij een iiiieeee-geluid maakt.

De weervrouw van Sky News, Sarah Peacock, zegt haar moeder, zegt dat de buien gedurende de avond zullen wegtrekken, waardoor veel mensen de kans zullen krijgen om het astronomische spektakel te zien.

Vervolgens lacht haar moeder.

Sky News! zegt haar moeder.

Henry. Pijn in mijn hoofd. Klaar, zegt haar vader.

Hij grijpt Henry, tilt hem op en houdt hem ondersteboven.

Iiiiiieeee, zegt Henry. Ik ben een ster, ik val en als je me ondersteboven houdt dan stop je me niiiiieeeee.

Het is gewoon milieuvervuiling, zegt George.

Dat zeg je niet als je ze boven je hoofd zo mooi ziet vallen, zegt haar moeder.

Kunnen sterren dan ook lelijk vallen? zegt George.

Iedere meteor is een stofdeeltje dat verdampt wanneer het met een snelheid van bijna zestig kilometer per seconde met onze atmosfeer in aanraking komt, leest haar moeder.

Dat is helemaal niet snel, zegt Henry die nog steeds ondersteboven hangt van onder zijn trui die over zijn gezicht is gevallen. Auto's gaan al vijftig.

Per seconde, niet per uur, zegt George.

Meer dan tweehonderdvijfentwintigduizend kilometer per uur, leest haar moeder.

Eigenlijk opmerkelijk langzaam, zegt Henry.
Hij begint te zingen.
Auto's en sterren, sterren en auto's.
Wat spannend, zegt haar moeder.
Het wordt vanavond ontzettend koud, zegt George.
Doe niet zo vervelend, George, zegt haar moeder.
Ia, zegt George, omdat dit gesprek plaatsvindt wanneer ze
begonnen is te eisen dat haar moeder en haar vader haar naam
niet afkorten wanneer ze haar bij haar naam noemen.
Haar moeder begint te proesten.
Wat? zegt George.
Het is gewoon als je dat zegt, nou ja. Het klinkt als iets
grappigs uit mijn jeugd, zegt haar moeder. Zo maakten wij rijke
kinderen belachelijk. Weet je nog, Nathan?
Nee, zegt haar vader.
Jàà, George, jàà, zegt haar moeder, die doet alsof ze een bekakt
meisje van vroeger is.
George heeft de keuze uit reageren of negeren. Ze kiest
negeren.
We zouden trouwens toch niks kunnen zien, zegt ze. Te veel
plaatselijk licht.
We doen alle lichten uit, zegt haar moeder.
Ik bedoel niet onze lichten. Ik bedoel alle lichten in heel
Cambridge, zegt George.
Dan doen we die ook allemaal uit, zegt haar moeder. *Beste
zicht rond middernacht.* Oké. Ik weet het. We stappen allemaal in
de auto en dan rijden we de stad uit en gaan we naar die heuvel
bij Fulbourn en dan bekijken we het daar, Nathan, wat vind jij?
Ik moet om zes uur op, Carol, zegt haar vader.
Goed, oké, zegt haar moeder. Jij blijft thuis met Henry en dan
gaan ik en George, ik bedoel Georgejàà.
Georgia en ik, zegt George. En ik ga niet.
Dat zijn dan drie Georgejàà's die niet gaan, zegt haar moeder.

Oké. Jullie blijven alle drie thuis en jullie vader blijft thuis met Henry en dan ga ik alleen. Nathan, zijn gezicht wordt wel heel rood, zet hem neer.

Nee want ik wil de zestig sterren zien, zegt Henry die nog steeds ondersteboven hangt. Ik wil ze het liefst zien van iedereen.

Hier staat dat er misschien zelfs vuurballen te zien zijn, zegt haar moeder.

Ik wil die vuurballen eigenlijk heel graag zien, zegt Henry.

Het is gewoon luchtvervuiling. En satellieten, zegt George. Het slaat helemaal nergens op.

Ouwe zeurdoos, zegt haar vader die Henry door de lucht schudt.

Ze is geen doos, Nathan, zegt haar moeder.

Excus voor mijn gruwelijke politieke incorrectheid, zegt haar vader.

Hij zegt het vriendelijk en bedoelt het zowel grappig als gemeen.

Ik geef de voorkeur aan gewoon zeurdoos, zegt George. Totdat ik, je weet wel, doctor Zeurdoos ben.

Nog te jong om te weten hoezeer het politiek van belang is om ervoor te kiezen om niet op je sekse te worden afgerekend, zegt haar moeder.

Ze zegt dit misschien tegen George en misschien tegen haar vader. Haar vader is tien jaar jonger dan haar moeder en dat betekent, zoals haar moeder graag zegt, dat ze een totaal verschillende politieke opvoeding hebben genoten, waarbij het grootste verschil bestaat uit een vroege jeugd onder Thatcher versus een late puberteit onder Thatcher.

(Thatcher was een premier die een tijdje na Churchill kwam, lang voordat George werd geboren, en die, volgens een van de succesvolste Subverts van haar moeder – een variant op De Geboorte van Venus – het leven schonk aan een baby Blair, iemand die George zich daadwerkelijk kan herinneren

als premier van toen ze klein was, waarop hij in een luijer maar volledig volgroeid op een raket staat, in plaats van op een schelp, naast Thatcher, die met opgeblazen wangen in het haar staat te blazen van baby Blair, die een hand voor zijn kruis houdt en de andere zedig voor zijn borst. Het onderschrift: The Birth of Vain Us, de geboorte van ijdele wij. Die Subvert, weet George nog, was overal. Het was grappig om hem in alle kranten te zien en overal online te zien opduiken en aan niemand te mogen vertellen dat haar moeder degene was die op de knop had gedrukt en hem de wereld had ingestuurd.)

Wat het leeftijdsverschil tussen haar ouders trouwens in werkelijkheid betekent is dat ze twee keer uit elkaar zijn gegaan maar tot nu toe ook alweer twee keer weer bij elkaar zijn gekomen.

En ik neem aan dat de tijd dat je op zijn minst hoffelijk tegen me was over het feminisme al ver achter ons ligt, maar ik zal niet klagen, aangezien het toch niets uitmaakt en aangezien de geschiedenis van het feminisme ons leert dat je toch geen hoffelijkheid hoeft te verwachten, en als je dat kind neerzet, probeer hem dan niet te hard op zijn hoofd neer te zetten, want dan breekt hij zijn nek, zegt haar moeder zonder van het scherm op te kijken. En George. Of wat je naam dan ook is. Als je niet met me meegaat zul je er de rest van je leven spijt van hebben.

Dat zal ik niet, zegt George.

Niet zegt. Zei.

Er stond een necrologie in *The Independent*, omdat haar moeder dan misschien niet zo beroemd was als de beroemde mensen die gewoonlijk een necrologie krijgen en weliswaar ook geen leerstoel meer had, maar wel nog steeds een tamelijk belangrijke baan had bij een denktank en af en toe opiniestukken in *The Guardian* of *The Telegraph* publiceerde en soms ook in de Europese edities van de Amerikaanse kranten, en omdat veel meer mensen wisten wie ze was nadat de onthullingen over die

guerrilladingen op internet in de kranten waren verschenen.
Dr Carol Martineau Journaliste Econome Internetguerrilla Interventioniste 19 november 1962 – 10 september 2013 op vijftigjarige leeftijd. In de eerste alinea staat *veelzijdige vrouw.* Er staat *jeugd Schotse Cairngorms studie Edinburgh Bristol London.* Er staat *artikelen en toespraken ideologie salarisverschillen loonsverhoudingen letterlijke ideologische consequenties toename armoede Verenigd Koninkrijk.* Er staat *proefschrift onderschreven door IMF erkenning ongelijkheid en afname van groei en stabiliteit.* Er staat haar grootste ergernis, *voornaamste werkgeversbelangen loonkosten laag gehouden.* Er staat *ontdekking drie jaar geleden Martineau een van de anonieme invloedrijke satirische Subverts online kunstbeweging duizenden volgers navolgers.*

Er staat *tragische onvermoede allergische reactie standaardantibiotica.*

Het laatste dat er staat is *laat achter.* Dat betekent dood. Echtgenoot Nathan Cook en hun twee kinderen.

Alles betekent dood.

Alles betekent dat de moeder van George van de aardbodem is verdwenen, of liever gezegd, in de aardbodem is verdwenen.

Toen ze nog leefde (want nu kan ze het niet meer omdat ze, je weet wel, dood is) deed de moeder van George iedere dag een reeks rek- en strekoefeningen voordat ze aan het werk ging. En als ze daarmee klaar was deed ze altijd een dansje door de kamer op een nummer van de playlist van haar telefoon.

Daar was ze een paar jaar eerder mee begonnen. Iedere dag weer verdroeg ze het dat iedereen haar uitlachte terwijl zij tussen het meubilair stond te swingen, met een koptelefoon op die groter was dan haar oren.

Vanaf de eerste dag van dit eerste jaar waarin haar moeder niet meer in leven is zal George iedere dag, zo heeft ze besloten, niet alleen iets zwarts op haar lichaam dragen maar ook ter nagedachtenis van haar moeder een jareznestigdansje doen.